

STORTINGET

Innst. 276 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 14 (2019–2020)

Innstilling fra justiskomiteen om Årsrapport for 2019 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag

Til Stortinget

Sammendrag

I henhold til St.prp. nr. 12 (2008–2009) og Innst. S nr. 107 (2008–2009) skal Stortingets utvalg for rettferdsvederlag gi Stortinget orientering om sitt arbeid gjennom en årsrapport.

Rettferdsvederlagsordningen er Stortingets egen ordning. Etter denne ordningen kan enkeltpersoner søke om en skjønnsmessig kompensasjon fra staten når vedkommende har kommet særlig uheldig ut og er påført skade eller ulempe som ikke dekkes etter alminnelige erstatningsregler eller gjennom trygde-, forsikrings- eller erstatningsordninger. Ordningen er basert på sedvane. Sakene avgjøres av Stortingets utvalg for rettferdsvederlag. Statens sivilrettsforvaltning er tillagt oppgaven som sekretariat for utvalget.

Utvalget har avholdt elleve møter og avgjort 320 saker i 2019. Totalt ble det mottatt 433 søknader om rettferdsvederlag i 2019, mot 429 søknader i 2018. Dette er en økning på 1 pst. Antall søknader etter særordningene har over tid vært nedadgående og utgjorde i 2019 totalt 28 saker. Inngangen av søknader etter alminnelig ordning har variert noe, men har ligget relativt stabilt rundt 400 saker årlig de senere år.

De fleste søknadsgrunnlag gjelder svikt i barneverntjenesten og mangler ved skolegang. Utvalget behandlet også fire omgjøringsbegjæringer.

Det er ikke klageadgang til Stortinget over utvalgets vedtak, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999), jf. Innst. S. nr. 4 (1999–2000). Utvalgsbehandling av omgjøringsbegjæringer forutsetter at det fremlegges nye opplysninger som kan være av betydning for resultatet i saken. Statens sivilrettsforvaltning har fullmakt til å avvise omgjøringsbegjæringer hvor dette ikke er tilfellet. I 2019 ble 21 omgjøringsbegjæringer avvist med hjemmel i denne fullmakten.

Statens sivilrettsforvaltning har også fullmakt til å avvise saker som av ulike årsaker ikke anses omfattet av rettferdsvederlagsordningen. Det ble i 2019 avvist 94 søknader fra behandling i utvalget. De fleste av disse ble avvist fordi forholdet ennå ikke er foreldet. I tillegg ble enkeltgrunnlag avvist fra realitetsbehandling, mens saken for øvrig ble tatt til videre behandling. De fleste av denne type saker gjelder straffbare forhold som faller inn under voldsoffererstatningsordningen, og dermed utenfor rettferdsvederlagsordningen.

Det ble innvilget rettferdsvederlag i 55 pst. av sakene som ble avgjort i 2019. I 2018 ble det innvilget vederlag i 50 pst. av sakene.

Det ble i 2019 utbetalt 21,7 mill. kroner i rettferdsvederlag fra staten, som er 1,5 mill. kroner mer enn i 2018.

Den totale gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har gått ned de senere årene, og har siden 2014 vært mellom 14 og 17 måneder. I 2019 var den 16 måneder.

Når en sak utredes i andre faginstanser, er målsettingen at saksbehandlingstiden i faginstans ikke skal overskride 12 måneder. I 2019 har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet opplyst om en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 13 måneder, Utdanningsdirektoratet 15 måneder og Helsedirektoratet 12 måneder.

Antall saker under behandling ved årsskiftet 2018–2019 indikerer at saksavviklingen i utvalget i 2020 vil bli på nivå med 2019.

En stadig større andel av søkerne er unge. Dette kan ha sammenheng med at samfunnet blir mer rettighetsbasert, og at den enkelte kan ha blitt mer bevisst sine rettigheter ved fravær av oppfyllelse. Selv om en del søknader fra yngre søkere blir avvist fordi forholdet ikke er foreldet og dermed ikke omfattes av rettsferdsvederlagsordningen, er søknader fra yngre søkere gjennomgående komplekse og tidkrevende som følge av store dokumentmengder, og derfor ressurskrevende å behandle.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kari Kjønnaas Kjos, fra Senterpartiet, Geir Inge Lien og Emilie Enger Mehl, fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, og fra Venstre, Solveig Schytz, viser til årsrapporten for 2019 fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag. Rettsferdsvederlagsordningen er Stortingets egen kompensasjonsordning for urett som er påført en person i tilfeller der det offentlige er å klandre. Ordningen er ikke lovfestet, og det er ingen som har rettslig krav på rettsferdsvederlag.

Komiteen vil påpeke at ordningen er ment å være en mulighet for å få en viss økonomisk kompensasjon i saker hvor det er begått urett fra det offentlige, og der det ikke er mulighet til å få dekning på annen måte.

Komiteen merker seg at det i 2019 ble utbetalt 21,7 mill. kroner i rettsferdsvederlag fra staten. Dette er en økning fra året før på 1,5 mill. kroner. Dette skyldes dels at flere saker ble behandlet i 2019, og dels at utvalget i 2018 hevet nivået for vederlag for enkelte typer svikt i barnevernet.

Komiteen merker seg at den totale gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har gått noe ned de siste åre-

ne, men at den for noen typer saker har gått litt opp i 2019. Utviklingen i saksbehandlingstiden bør følges nøye fremover.

Komiteen merker seg at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden per sak har økt fra 14 måneder i 2018 til 16 måneder i 2019. Mye av denne saksbehandlingstiden er knyttet til utredningen i faginstansene som behandler de ulike søknadene. I noen saker kan det være opptil 2000 dokumenter som er sendt inn, og som må gjennomgås for å bedømme om det foreligger grunnlag for et vederlag. En viss saksbehandlingstid er forståelig, men komiteen vil fremheve at en ytterligere økning i saksbehandlingstiden vil være uheldig for de som søker om rettsferdsvederlag.

Komiteen merker seg at det ble utbetalt 21,7 mill. kroner i rettsferdsvederlag i 2019, noe som er 1,5 mill. kroner mer enn i 2018. Grunnen til økningen er at utvalget har justert opp kompensasjonen som gis i noen typer saker. Stortinget har vedtatt at taket på utbetaling av rettsferdsvederlag i utgangspunktet er 250 000 kroner, og 300 000 kroner for spesielt alvorlige tilfeller. Utbetalinger på 200 000 kroner er relativt vanlig, mens utbetalinger på 250 000 kroner eller mer er svært sjelden. Innenfor de rammene som Stortinget har vedtatt, kan utvalget selv ta initiativ til å øke satsene på utbetalingene, slik de for eksempel gjorde i 2018–2019. Komiteen vil fremheve at det ikke bare er pengebeløpet i seg selv som er viktig, men at personer som har blitt utsatt for svikt fra det offentlige – ofte i barndommen – får saken gjennomgått og mottar en beklagelse.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til årsrapporten og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 14 (2019–2020) – Årsrapport for 2019 fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 14. mai 2020

Lene Vågslid

leder og ordfører